

Slovenec v svetu

Slovenija, moj dom brez mej, ker nosim te s seboj, kjer rod je moj, kjer sin je tvoj, tam si Slovenija!

Ali je mogoče jasneje ubesediti vizijo slovenstva, ki ga ni mogoče geografsko zamejiti le na prostor »na sončni strani Alp«, temveč živo utripa povsod tam, koder Slovenci živijo, čutijo in govorijo slovensko? Avtor teh verzov, vzetih iz pesmi z naslovom *Slovenija v svetu* (spomnimo: znano izseljensko društvo po tej pesmi nosi ime!), je natančno vedel, o čem govori, saj je sam že skoraj 60 let tak Slovenec v svetu: čeprav živi v argentinskem okolju, je bilo slovenstvo, živeto v družini in skupnosti, zanj – poleg vere – najvišja vrednota, ki ji je daroval in ji še daruje svoje najboljše moči. Dr. Marko Kremžar.

Foto: B. Š.

Prav na dan, ko ste bralci to *Družino* po pošti dobili na dom, v četrtek, 17. aprila, je praznoval 80. rojstni dan. Ozreti se v ta Kremžarjev osebni jubilej pomeni ozreti se v slovensko polpreteklo zgodovino, svojevrstno zgoščeno v človeku, ki je znal in zmozel odgovarjati na številne silnice, ki so pritiskale na njegovo življenjsko pot, jih premisliti in tehtno ovrednotiti. Gospodarstvenik, politik, šolnik, mislec – vse to in še kaj so oznake, ki jih lahko pripišemo Kremžarjevemu imenu, zaradi publicističnega in pisateljskega daru, udejanjenega v številnih knjigah in člankih, pa njegova misel bistveno presega okvire argentinske skupnosti in (p)ostaja nenadomestljiv kamenček v zgodovinskem mozaiku celotnega slovenstva.

Pa bi lahko bilo tudi drugače, saj bi lahko delil usodo svojih bratov Marjana, duhovnika, ki je bil med vojno ubit v Srbiji, in Franceta, ki je bil ubit kot poveljnik domobranske posadke v Grahovem novembra 1943. Po tistem se je tudi Marko pridružil domobrancem. Večji del je prebil v četi za zvezo, ki je skrbela za oskrbovanje telefonskih zvez, ilegalno pa je imela njegova četa nalogo, da bi v trenutku zavrnitve izkrcanja na bližnji jadranski obali, v kar so trdno upali, branila in ohranjala zveze v glavnem mestu.

Vojni dogodki so se odvijali drugače in sledil je umik na Koroško, od koder pa je bil kot tisoči drugih vrnjen v

Svojo taboriščno in zaporniško zgodbo, polno trpljenja, a hkrati tudi svetlih spominov je popisal v knjigi *Leto brez sonca* (Družina, 2002), emigrantska doživetja pa v knjigi *Časi tesnobe in upanja*, ki je v naši založbi tik pred izidom.

Priti v Argentino je pomenilo začeti iz nič, a iz tega »nič« je nastal slovenski preživetveni čudež, v katerega so nespregledljivo vtkane prav Kremžarjeve niti. V Buenos Airesu je leta 1958 diplomiral in leta 1973 doktoriral iz ekonomije. A poklic gospodarstvenika je bil le del njegovega življenja. »Zame je bila družina vedno prva. Nikdar nisem postavljaj nobene, ne poklicne ne kakšne druge dejavnosti pred njo. Pod tem vidikom sem skušal razdeliti svoj delovni in prosti čas: pet dni za poklicno delo, sobota za slovensko skupnost, nedelja pa za družino. Če zapraviš družino, vse drugo izgubi smisel. Vsa leta, kar sva s Pavlo Hribovšek (sestra pesnika Ivana Hribovška; op. B. Š.) poročena, je bila najina nedelja za družino. Kot vidite, gre za zelo preprosto in kratek 'recept',« je nekoč odgovoril na vprašanje, kako mu je dolga leta uspel usklajevati številne službene in druge obveznosti z ljubeznijo do družine, do petih otrok, ki so ga pozneje razveselili s številnimi vnuki.

Ogromno časa je podaril slovenski skupnosti. Leta 1961 je denimo ustanovil slovenski srednješolski tečaj, poimenovan po ravnatelju Marku Bajuku, kjer je dolgo tudi sam poučeval. Služatelji tega tečaja že desetletja prihajajo na obisk v domovino (starih) staršev, kjer vsako srečanje z njimi priča o tem, koliko ljubezni in truda so v mlade vlagali vsi, ki jim je slovenstvo neprecenljiva vrednota. Dr. Kremžar velja tudi za ključnega političnega povezovalca argentinske slovenske skupnosti. Od leta 1984 do leta 1992 – do združitve s takratnimi Slovenskimi krščanskimi demokrati – je vodil zgodovinsko Slovensko ljudsko stranko.

S širokim pogledom politika, filozofa, izrednega poznavalca družbenega nauka Cerkve in ne nazadnje pričevalca redno spremlja dogajanje v Sloveniji in s svojimi prispevki – številne smo objavili prav v *Družini* – predvsem bistri včasih še vedno zatemnjeno vedenje o medvojni in povojni dogodkih, ki v (pre)veliki meri krojijo tudi slovensko sedanost. Pri tem ni nikoli gojil nikakršne maščevalnosti, vedno pa si je prizadeval, »da se razčistijo laži, ki jih je več kot pol stoletja širila med ljudstvom komunistična partija, da se obsodijo njeni zločini pa tudi ideologija, v imenu katere je bilo v dvajsetem stoletju prelito na svetu pa tudi v Sloveniji največ krvi. To ni stvar kake zagrenjenosti, temveč preproste poštenosti«.

BOGOMIR ŠTEFANIČ ml.

Ozreti se v Kremžarjev osebni jubilej pomeni ozreti se v slovensko polpreteklo zgodovino, svojevrstno zgoščeno v človeku, ki je znal in zmozel odgovarjati na številne silnice, ki so pritiskale na njegovo življenjsko pot.

»osvobojeno« Jugoslavijo, v Kranj. Zaradi mladostnosti je ostal pri življenju, pristal najprej v šentiviških Škofovih zavodih, nato pa je bil premeščen v oznovski zapor v Ljubljani. Kot član Slovenske legije je bil obsojen na zapor za politično prevzgojo, in sicer za nedoločen čas. No, čas si je določil kar sam, ko je iz nekdanjega salezijskega zavoda na Selu pri Mostah na nedeljo Kristusa Kralja, 27. oktobra 1946, prav na dan, ko je partija uprizorila splošne državne volitve, pobegnil. Po enofedenskem »potepanju« je prisel na Koroško, pristal v angleškem zaporu, 20. novembra pa le objel očeta Franca, visokega politika Slovenske ljudske stranke, in mamo v Spittalu ob Dravi. V begunskem taborišču je maturiral, se vpisal na graško univerzo, vendar do izpitov ni prišel. Kremžarjevi so dobili dovoljenje za odhod v Argentino, kamor so odpluli januarja 1949.